

ALA-SATAKUNNAN YMPÄRISTÖSEURA

jäsenkirje 2/2013

Sudet ja Eurajoki – Ala-Satakunnan ”polttavat” ympäristöaiheet

Pähkinähakki hakee kävyinsiemeniä naapurini sembramännystä. Kuulen sen tunnusomaisen harakkamaisen rääkynän sisälle asti. Yritän silti sinnikkäästi istua kirjoituspöytäni ääressä tätä kirjoittamassa. Mietin, ovatko aiheeni liiankin polttavia? Puhumattomuus ei kuitenkaan asioita paranna.

Viimeksi Ulvilassa ja Huittisissa tapahtuneet susien aiheuttamat lammastapot ovat puhuttaneet ihmisiä Ala-Satakunnassakin. Petovahingot ovat olleet ennakoitavissa, sillä nuoria susia liikkuu nyt uusilla alueilla reviiressään etsimässä. Lammastilallisten huoli elinkeinostaan on ymmärrettävä. Petovahinkojen ennaltaehkäisyyn tulisikin kiinnittää enemmän huomiota. Tuoreimpien uutisten perusteella näyttääkin siltä, että susivahinkoihin ei ole osattu tiloilla varautua. Tässä toivoin riistapuolen apua asiallisen ennaltaehkäisy tiedon levittämisessä. Susivahinkojen torjunnan tuloksellisuutta voisivat lisätä myös sopivien susiyskilöiden pannoittaminen, jolloin susien liikkeistä voitaisiin tiedottaa nopeasti karjankasvattajille. Varmoksi sudentorjijaksi osoittautuneiden petoaitojen saaminen jokaiselle riskialttiille lammastilalle tulee toteuttaa pikimmiten. Tähän tarvitaan myös valtion rahallista tukea sekä riista- ja luonnonsuojelujärjestöjen neuvontaa ja talkootyöpanosta. Lisäksi suurpetovahingot tulee korvata täysimääräisenä. Tässä tilanteessa vaaditaan riista- ja luonnonsuojeluväen vuoropuhelua. Viriävästä yhteistyöstä onkin merkkejä, kuten toiminta Satapeto -neuvottelukunnassa sekä RKTL:n panostus Satakunnan suurpetoasioihin. Yhteistyön näkökulmasta keskeinen ongelma onkin, miten riista- ja luonnonsuojelujärjestöt pystyvät yhdessä vastaamaan ihmisten inhimilliseen susipelkoon. Luonnonsuojelupuolella asiaa on ehkä liikaakin vähätelty. Esimerkiksi riskivertailut tieliikenteen uhreihin ei tuota toivottua tulosta, kun kyseessä on tunneperäinen pelko. Empaattinen, asiallinen ja susihysteriaa rauhoittava suhtautuminen onkin tarpeellista. Myös konkreettisen avun antaminen petovahingoista kärsineille auttaa. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat olleet Satakunnan luonnonsuojelupiirin järjestämät petoaitatalkoot.

Torstaina 29. elokuuta julkaistiin Pyhäjärvisseudun jätevesien purkupaikka -työryhmän selvityksen tulokset. Työryhmän ympäristöasiantuntijat olivat ilmeisesti olleet pidennetyllä kesälomalla, sillä selvitys oli selvästikin tehty ”eurot silmissä”. Ryhmä oli päättänyt tulokseen, että JVP-Eura Oy:n ja muiden kuormittajien jätevesien paras purkupaikka on tulevaisuudessakin Eurajoki. Perusteena mainitaan, että ratkaisu on taloudellisesti edullisin, eikä ryhmän mukaan kuormita Eurajokea kohtuuttomasti. Tosin selvityksessä myönnetään, että ympäristövaikutuksiltaan paras vaihtoehto olisi siirtoviemärin rakentaminen Porin.

Mikä sitten on kohtuutonta kuormittamista? Pitää muistaa, että jopa JVP:n virallisissa, mutta virheellisissä Eurajoen velvoitetarkkailutuloksissa näkyy, että JVP on jo vuosien ajan rikkonut ympäristöluvassa määrättyjä raja-arvoja biologisessa hapenkulutuksessa ja typpiraja-arvoissa. Todellista, ohijuoksutukset huomioivaa kuormitusta voidaan vain arvioida, mutta esimerkiksi fosforin osalta se on niin huomattava, että JVP:tä pidetään Selkämeren suurkuormittajana. JVP on myöntänyt keskeiseksi ongelmakseen puhdistamon jo vuosia jatkuneen liian pienen jätevesien käsittelykapasiteetin. Ihmetystä siis herättääkin työryhmän selvityksessä esittämä JVP:n laajennus, joka alkaisi vasta vuonna 2020. Pelkkä nyt tehtävä saneeraus ei ole riittävä toimenpide. Epäilyksiä herättää myös selvityksen tehneen AIRIX Oy:n laskelmat Euran siirtoviemärin rakentamiskustannuksista Poriin. Yritys on ollut laatimassa samanlaista siirtoviemärisuunnitelmaa Karkkilan ja Vihdin jätevesien johtamisesta Espooseen. Hankkeen kustannusarvio on alle puolet siitä, mitä sen on arvioitu olevan Eurasta Poriin, vaikka siirtoviemärien pituudet olisivat lähes samat.

Nyt ovat ympäristöviranomaiset paljon vartijoita! Pyhäjärvisseudun jätevesikuormittajien uusissa ympäristölupahakemuksissa on selkeä linja. Niissä haetaan löyhennyksiä lupamääräyksiin. Eurajoen ympäristöongelmat ovat jatkuneet jo vuosia. Keskeisinä syinä ovat olleet kuormittajien virhearviot jätevesien käsittelykapasiteeteissa, valvonnan puutteellisuus ja suoranaiset ympäristöönnettomuudet. On myös muistettava, että Eurajoen vesimäärät, ovat aivan liian vähäiset kasvavien jätevesimäärien laimentajiksi. Jokivarren asukkaiden, maanviljelijöiden, kalastajien, retkeilijöiden ja kaikkien Eurajoen ystävien katseet kääntyvät nyt viranomaisiin. Toivottavasti heillä on rohkeutta ja viisautta nähdä tulevaisuuteen ja lopettaa vuosia jatkunut lyhytnäköinen ”Eurojoki” -ajattelu.

Pähkinähakki kraakaisi puutarhassa ja havahduin mietteistäni. Muistin, että tänään minun piti lähteä merenrannalle uimaan ja kahlaajamuuttoa seuraamaan. Siis takaisin luontoon! Onhan nyt Suomen luonnon päivä. Yhdistykselläkin tulee olemaan syksyn mittaan tarjolla luontoon liittyvää yhdessä tekemistä. Tälle syksylle onkin kertynyt poikkeuksellisen paljon talkoita, joissa kaikissa tavalla tai toisella hoidetaan luontoa. Mukaan ovat mahtuneet kuitenkin perinteinen syysretki lokakuussa ja pikkujoulut marraskuussa. Talven ja joulun tuloon virittäydymme Hannu Vainiopekan luontokuvilla.

Hyvää syksyä! Seppo Varjonen, puheenjohtaja

Pölyttäjät

Siitepölyn siirtyminen kasvien heteistä emeihin tapahtuu joko tuulen tai jonkun kuljettajan välityksellä. Välittäjiä maailmalla on kaikenlaisia pienistä hyönteisistä lepakoihin ja lintuihin, meillä pölyttäjät ovat hyönteisiä.

Tuulipölytteisiä kasveja ovat esimerkiksi viljat, heinät ja useat puut kuten havupuut, koivu, leppä, haapa. Hyönteispölytteisiä ovat rypsi, rapsi, apilat, pavut, hedelmäpuut, marjapensaat, mansikka ja luonnonmarjat kuten mustikka ja puolukka. Tiheissä kasvustoissa, kuten rypsipellossa voi kyllä tuulikin pölyttää osan kukinnoista, mutta hyvissäkin tuuliolosuhteissa hyönteiset lisäävät satoa. Jotkut kasvit voivat pölyttää itsensä, monet ovat itsesteriilejä. Omenalajikkeet ovat klooneja, joten niiden pölyttämiseen usein tarvitaan toisen lajikkeen siitepölyä.

Pölyttävistä hyönteisistä tunnetaan parhaiten mesipistiäisiin kuuluvat mehiläiset ja kimalaiset. Muita pölyttäjiä ovat yhteiskuntia muodostamattomat erakkomehiläiset, kukkakärpäset ja perhoset. Myös ampieiset käyvät alkukesällä kukissa ruokailemassa, vaikka ne ruokkivatkin toukkansa hyönteisillä, kuten hyttysillä tai kärpäksillä.

Pölyttäjien vähentyminen on herättänyt maailmanlaajuisesti huolta. Viljeltävistä satokasveista yli puolet on hyönteispölytteisiä, tosin tuotetuissa elintarvikkeissa niiden osuus ei ole yhtä suuri, kun merkittävät viljat eivät hyönteisiä tarvitse. Erityisesti on seurattu toisaalta mehiläistalouden vähenemistä ja luonnonpölyttäjäistä varsinkin kimalaiskantojen pienentymistä.

Syitä kehitykseen on monenlaisia: mehiläishoitajat vanhentuvat, nuorempien kiinnostuksesta kilpailevat monet muut harrastukset ja ammattina mehiläishoito vaatii paljon työtä ja suurten satovaihteluiden takia toimeentulo voi olla epävarma. Varroa-punkki seuralaistauteineen aiheuttaa paljon tappioita, maankäytön ja viljelyn muutokset heikentävät lautumia.

Suurilla salaajitetuilla aukeilla kimalaisten elinmahdollisuuksia heikentää jo sopivien pesäpaikkojen puute. Monet kimalaiset pesivät maassa koloissa, mielellään vanhoissa hiirenpesissä. Tällaisia voisi olla ojien pientareissa ja pellonreunoissa ja vaikkapa metsäsaarekkeissa. Suuret aukeat yhtä tai paria ravintokasvia eivät myöskään tarjoa hyviä elinmahdollisuuksia, vaikka viljelyssä olisikin antoisa satokasvi. Kimalaiset tarvitsevat mettä ja siitepölyä koko kesän ensin yhteiskuntiansa vahvistumiseen ja sitten taas yhteiskunnan elinkaaren loppupäässä uusien seuraavan kesän yhteiskuntien emojen kasvatukseen. Siitepölyjen koostumus eri kasveilla vaihtelee ja siksi täysipainoiseen ruokavalioon tarvitaan useiden erilajisten kasvien siitepölyä. Kimalaisille sopivien elinympäristöjen pirstoutuminen on johtanut syntyneissä pienissä populaatioissa sukusiitokseen ja tällaisten pienten esiintymien häviämiseen. Tämä ongelma ei meillä ole niin suuri kuin tiheästi asutuissa maissa, kun kuitenkin suurimmassa osassa maata enin osa alueesta on muuta kuin peltoja.

Kasvinsuojeluaineet vaikuttavat pölyttäjien menestymiseen kahdella tavalla: hyönteisiä vastaan tarkoitetut aineet ovat niille suoraan myrkyllisiä ja rikkakasviaineet vähentävät niiden ravintokasveja.

Kasvinsuojeluaineet on luokiteltu niiden pölyttäjille vaarallisuuden mukaan ja niiden käytössä on kukkiville kasvustoille rajoituksia, jotka ottavat huomioon kasvin houkuttelevuuden riippumatta siitä, onko kysymyksessä viljely- tai rikkakasvi. Niinpä kukkivia voikukkia koskevat rajoitukset, kukkivia perunoita taas eivät. Mehiläispesien lähistöllä ei saa ruiskuttaa niille haitallisia aineita. Nämä säädökset tuntuvat mehiläisten kohdalla toimivan hyvin. Muitten hyönteisten kuten kimalaisten pesät ovat varmaan kuitenkin usein alttiimpia myrkytyksille.

Pölyttäjien tärkeyden takia huolestuttavaa kehitystä pyritään hallitsemaan paremmin. Mehiläistutkimusta tuetaan ja mehiläishoitoon koetetaan houkutella uusia yrittäjiä, mielellään myös harrastajia, jolloin tarhat olisivat tasaisemmin jakaantuneet. Luonnonpölyttäjien tilanteen kohentaminen on vaikeampaa, vaikka hyvin tiedetään keinoja, jotka auttaisivat niiden elinolosuhteita: sopivia pientareita, pesäpaikkoja, monipuolisia kasvustoja, jotka tarjoavat ravintoa koko kesäksi. Pensasaidat olisivat hyviä tarjoamaan suojapaikkoja ja

ravintokasveja ja murtamaan tuulta isoilla aukeilla. Näitä menetelmiä tuntuu olevan vaikea viedä suurten yhden kasvin viljelyalueiden tehoviljelyyn.

Kasvinsuojeluaineiden vaikutuksia seurataan ja aineita saatetaan pölyttäjien takia poistaa kokonaan tai osittain käytöstä, esimerkiksi viimeksi neonikotinoidit EU:n komission päätöksellä määrääjäksi.

Käyttökiellon aikana tutkitaan niiden yhteyttä mehiläistuhoihin, myös Suomessa on tällainen tutkimus käynnissä.

Kotipuutarhoissa on mahdollisuuksia enemmän sekä tarjota kukkivia kasveja läpi kesän että sopivia koloja maassa ja myös rakennuksissa. Erakkomehiläisille voi porata puupölkkyihin reikiä toukkien kasvatuskoloiksi. Toisaalta jatkuvasti lyhyenä pidetty nurmikko on pölyttäjille viherautiomaa, mikä ei tarjoa niille minkäänlaisia elinmahdollisuuksia.

Lassi Kauko

Ala-Satakunnan Ympäristöseuran tapahtumakalenteri loppuvuodelle 2013.

Eräiden tapahtumien tarkempia tietoja ilmoitetaan myöhemmin Alasatakunta-lehden yhdistyspalstalla, ASYS:n nettisivuilla <http://www.sll.fi/satakunta/alasatakunta>, ja sähköpostitse ”retki- ja talkookerhoon” ilmoittautuneille. Jos haluat mukaan kerhoon, lähetä viesti erkki.jaakohuhta@dnainternet.net, lisätietoja myös Seppo Varjonen 050 5607357.

Lauantaina 21.9. klo 10-14 Euran Kauttualla Harolan lehdon 2. talkoot

10.8.13 oli ensimmäinen talkoo, jossa poistettiin suunnilleen puolet lehdon laidunalueelle kasvaneista kuusentaimista. Tavoite on saada loputkin taimet poistettua – urakka valmiiksi.

- Talkooväelle järjestetään tarvittaessa kuljetus ja talkookahvit.

Seppo Varjonen 050 5607357, Erkki Jaakohuhta 0500 125215 ja Päivi Sandelin 050 5168350.

Lauantaina 5.10. klo 10-14 Linnunpönttöjen ripustustalkoot

Osa keväällä talkoilla tehdyistä pöntöistä ripustetaan Kiukaisiin, osa Euran keskustan alueelle Kunnantalon ympäristöön. Paikka ja kellonaika ilmoitetaan myöhemmin. Seppo Varjonen 050 5607357.

Perjantaina 18.10. Yöretki – kuunnellaan luonnon ääniä

Seuraava viikko on koulujen syyslomaviikko, joten retki ei sotke lomasuunnitelmia. Paikka ja kellonaika ilmoitetaan myöhemmin. Erkki Jaakohuhta 0500 125215.

Perjantaina 22.11. klo 18 alkaen pikkujoulut Säskylän Areenassa. Ohjelmaa – saunomista – kevyttä iltapalaa. Ennakkoilmoittautuminen välttämätön. Kirsti Alén 050 61877, Suoma Tirkkonen 0505573973, Seppo Varjonen 050 5607357.

LÄMPÖKAIVOT – PORAKAIVOT
KAIVONPORAUS
H. PELTOMAA
p. 040-550 74 24
www.kaivonporauspeltomaa.com